

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

НАМАНГАН МУҲАНДИСЛИК-ПЕДАГОГИКА
ИНСТИТУТИ

«Кадрлар тайёрлаш миллий дастури»ни амалга оширишнинг
II-сифат босқичи вазифаларига бағишланган Магист-
рантларнинг анъанавий V илмий-амалий конференцияси

МАТЕРИАЛЛАРИ

Наманган – 2005 й

Электрон дарсликларни яратиш босқичлари

Магистрант: Ф. Ирискулов, Илмий раҳбар: доц. С. Ирискулов

«Таълим тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни ва «Қадрлар тайёрлаш миллий дастури»нинг мақсад ва вазифаларини босқичма-босқич рўй-обга чиқарилишида замонавий ахборот технологиялари ва тизимларининг роли муҳим аҳамият касб этади.

Масофавий ўқитиш тизимида фойдаланиладиган ҳар қандай техника ёки технологиялар қанчалик замонавий бўлмасин етарли даражада тайёрланган ўқув материалларисиз ўқув жараёнининг самарадорлигига таъсир кўрсата олмайди. Шунинг учун, самарали ўқув жараёнини ташкил қилишда замонавий техника ва технологиядан фойдаланиш билан бир қаторда мазмунли, миллий маънавий ва мафкура билан сўғорилган, ўқувчиларнинг физиологик, педагогик ва психологик ҳолатларини эътиборга олиб яратиладиган электрон дарсликларни ўқув жараёнидаги қўлланилиши таълим сифатини яқин ортиради.

Электрон дарслик компьютерни ўқув услубини қўллан ва фанга оид ўқув материалларини ҳар томонлама самарали ўзлаштиришга асосланган ўқув адабиёти бўлиб, талабаларнинг мустақил билим олинлари, ҳамда масофавий ўқитишнинг амалга ошириш учун катта имкониятлар яратади.

Электрон дарсликлар яратилиши ҳолати, шакли, мазмуни ва кўриниши бўй-

ича шартли равишда тўртта турга бўлинади:

1. Ўқув материаллари матн тарзида ифода қилинади;
2. Ўқув материаллари матн ва икки ўлчовли график шаклда ифодланади;
3. Ўқув материалларининг маълумотлари уч ўлчовли графика, овозли, видео, анимация ва қисман матн шаклида ифода қилинади;
4. Ўқув материалли ҳис қилинувчи, сезиладиган ҳусусиятли, ўқувчини экрани оламида стерео нуҳаси таъсирланган виртуал оламга олиб кирувчи ва ундаги объектларга шибатан ҳаракатларини тасаввурини яратадиган шаклда ифодланади.

Электрон дарсликларни яратиш ва улардан ўқув жараёнида фойдаланиш шартли равишда қуйидаги маълум бир вазифаларни адо этиш, ташкил қилиш ва технологик замирининг маънавий кетма-кетлигини тўғририш учун хизмат қиладиган босқичларга ажратилиш мумкин.

1. Ташкилий-тайёргарлик босқичи:

- электрон дарсликларнинг илмий-услубий, ташкилий-моделивий ва технологик асосларини шиллаб чиқиши;
- таълим муассасаларида электрон дарсликлардан фойдаланишга мўкалланган ҳисоблан техникаси ва ахборот технологиялари воситаларини ривожлантириш, масофавий ўқитишнинг ташкил этувчи маркаларини ҳосил қилиши;

- қайта тайёрлаш ва малака ошириш тизимлари, олий таълим муассасалари, академик лицей ва касб-ҳунар коллежларининг ўқув жараёнига электрон дарсликларни таълим этиши ва қўлланиш борасида илмий-услубий-ташкилий излашилларини ўтказиши.

2. Тажириба-синов босқичи:

- электрон дарсликларни баъзи таълим йўналишиларида фойдаланишга киришини ва ўқитиш технологияларини синовдан ўтказиши;
- ўқув муассасаларида техник инноватизацияни такомиллантириши. Компьютер дастурларини мавжуд техника даражасига келтириши;
- ўқув муассасасида ички ва ташқи тармоқда уланган электрон дарсликлар кутубхонасини ташкил этиши.

3. Ўқув жараёнида фойдаланиш босқичи:

- электрон дарсликларининг янги ақлодини кенг шиллаб чиқариши ва улар билан ўқув даргоҳларини таъминлаши;
- ўқув жараёнида электрон дарсликлардан унумли фойдаланиш;
- барча таълим муассасаларининг электрон дарсликлар кутубхонасини глобал тармоққа улаши.

Энди масофавий таълим тизими учун электрон дарсликни яратиш методикаси ҳақида қисқа тавсиялар билдирсак. Барчага маълумки, масофавий ўқитишнинг амалга жорий қилини ва таркиллантириши учун методик таъминот мумкин бон ўрнида туради. Масофавий таълимнинг учта асосий элементини алоҳида таъкиллаб ажратилиш мумкин: программавий техник воситалар, ташқи воситалари (интернет) ва ўқув жараёнининг методик таъминоти. Методик таъминот деганда биз электрон дарсликларни яратиш учун методик тавсияларини шиллаб чиқиши ва масофавий таълим жараёнини ташкил этишини тушунамиз. Электрон дарсликни яратишда фан бўйича иложи борича тўлиқ маълумот бериши, уларни перархик тизимда жойлани, ўқув материалларини чуқур қайта шиллаш, ҳуллас, ўқув материалли билан танишини учун қулай интерфейс яратиш лозим. Электрон дарсликни муваффақиятли чиқиши қўй тарafdан уни яратиш учун ташланган дастурларни тилига ёки махсус системаларга боғлиқ. Ҳозирда юқори даражадаги электрон дарсликларни яратишда қуйидаги дастурий воситалардан кенг фойдаланишмоқда: Delphi, Visual Basic, Java, 3dMax, Cam Studio.

Хулоса қилиб шуни айтиши мумкинки, зарур талаблар даражасида яратилган электрон дарсликлар оддий маъна китобларга кўра кўпроқ маълумот бериши, мавзуларни виртуал моделларда ифодалаб тушулишига осон ҳолатга келтириши, янги мавзуларни қўйиши имконияти яратиши талабаларнинг ўрганаётган фан бўйича ўзлаштириш кўрсаткичинини оширишига, уларни мустақил излашишга ва фикрлашга ўргатишга имкон яратиб беради.

МУНДАРИЖА

№	Мавзу номи	бет
1	Акциядорлик жамиятларида молиявий муносабатларни ташкил этиш муаммолари Магистрант: А.Оқбоев, илмий раҳбар: Қ.Умарқулов.....	3
2	Наманган вилоятида тадбиркорликни ривожлантириш йўналишлари Магистрант: Ф.Абдуллаева, илмий раҳбар: С.Уоаева	5
3	Ишлаб чиқаришни менежмент услубида бошқариш Магистрант: И.Тошхўжаев, илмий раҳбар: проф.Т.Эргашев	8
4	Исследования случаев разрушения сварных соединений несущих систем некоторых типов технологических машин. научный руководитель: доц. А.Ю.Омиров, Магистрант: В.Т.Умаров.....	10
5	Махсус фанларни ўқитишда интерфаол методларнинг ахамияти Магистрант: И.Джақпаров илмий раҳбар: доц. И.Рахимов.....	12
6	Пахта экиш селқасининг уқловчи аппарати конструкциясини тахлили Магистрант: А.Бахриддинов, Илмий раҳбар: доц.А.Ботиров.....	14
7	Ўсимликларни кимёвий ҳимоя қилишда ишлаб чиқарилган машиналарни пухта-лиги ва унинг иш унумдорлигига қараб танлаш. Магистрант: А.Абдусаматов, илмий раҳбар: доц. Ж.Мухамедов.....	16
8	Д-240 двигателини ҳаво билан таъминлаш тизимини такомиллаштириш. Магистрант: Н.Ғаниев, илмий раҳбар: доц. М.Мелибоев.....	18
9	Комбинациялашган агрегатда тупроққа ишлов бериш, Магистрант: Ш.Мирзатиллаев, илмий раҳбар: доц.Х.Қирғизов.....	20
10	Пахта селқаларининг сочиниклари конструкцияларини тахлили. Магистрант: Х.Жақпаров, илмий раҳбар: доц. А.Ботиров.....	22
11	Касб-хунар коллежларида «Трактор ва автомобиллар фанини ўқитиш» ҳолати ва уни яхшилаш йўллари. Магистрант: Г.Жўраева, илмий раҳбар: Ф.Ўришев.....	24
12	«Қишлоқ хўжалик машиналарини лойihalаш асослари» фанини ўқитишда талабаларнинг ижодий фикрлашини ривожлантириш йўллари. Магистрант: У.Холматов, илмий раҳбар: проф. Н.Бойбобоев, доц. Т.Худайбердиев.....	26
13	Дизель ёнилғисини ўз-ўзидан алангаланишига мойиллигини аниқлаш. Магистрантлар: Н.Комилов ва А.Мамаханов, илмий раҳбар: доц.А.Ақбаров.....	28
14	Особенности скоростных рабочих поверхностей. Магистрант: З.Б.Отаханова, Научный руководитель доц. Р.М.Рустамов.....	30
15	Определение критической скорости разрушения почвенных комков. Магистрант: М.Б.Отаханова, научный руководитель проф. А.Валиев.....	32
16	«Автомобилларда юк ва йўловчи ташишни ташкил этиш» фанини ўқитишда ривожланган мамлакатлар тажрибаларидан фойдаланиш Магистрант: Н.Аббасова, илмий раҳбар: доц. К.Матқаримов.....	34
17	Автомобилларни электр жиҳозлари фанини ўқитишда талабаларни мустақил фикрлаш қобилиятини ривожлантириш йўллари. Магистрант: З.Фазлиддинов, илмий раҳбар: доц.К.Абдуллаев.....	36
18	Автомобил деталларини тиклаш усуллари фанини ўқитишда интерактив методлардан фойдаланиш. Магистрант: Иминжанов А. Илмий раҳбар: доц.Насриддинов А.....	38
19	Касб-хунар коллежларида «автомобилнинг тузилиши» фанини ўқитишнинг тахлили Магистрант: Имомқулов Қ. Илмий раҳбар: доц. Ўришев Ф.....	39
20	УДК. 662.997.537.22 Гидрт ишлаб чиқариш технологиясида комбинациялашган қуёш қурилмаларидан фойдаланишнинг ўзига хос хусусиятлари. Магистрант: Д.Б.Ахунов, Илмий раҳбар: А.Х.Алиязаров, С. Абдурахмонов	41
21	Олий ўқув юрталарида «Транспорт воситаларининг техник эксплуатацияси ва	

	сервис хизмати» фанини ўқитишдаги муаммолар магистрант: Я.Саидов, илмий раҳбар: доц. А.Полвонов.....	43
22	Техник тизимларни бошқариш фанини ўқитишда замонавий техника воситаларидан фойдаланиш Магистрант: Ш.Б.Имомқулов илмий раҳбар: доц. Ж.З.Холмирзаев	45
23	Техник тизимларни бошқариш фанини ўқитишда замонавий техника воситаларидан фойдаланиш Магистрант: Ш.Б.Имомқулов, Илмий раҳбар: Ж.З.Холмирзаев.....	46
24	Транспорт воситаларининг «Ички ёнув двигателлари» фанини ўқитишда кластерлардан фойдаланиш Магистрант: Мамиров У.-Илмий раҳбар: Қамбаров А.....	46
25	Пахта целлюлозасини физик кимёвий хоссаларини текшириш. Магистрант: З.Холмирзаева Илмий раҳбар: доц. Арипов Х.Ш.....	48
26	Гавасеае оиласига мансуб аччиқмия ўсимлигининг флаванонларини ўрганиш Магистрант: З.Инамова Илмий раҳбар, катта ўқитувчи Мўминова Б.....	50
27	Сув тозалаш иншоотлари чиқиндиларини қайта ишлаш. Магистрант: С.Зокиров, Илмий раҳбар: проф. Қ.Ғофуров.....	51
28	Маҳаллий фосфорит рудалари ва концентранган экстракцион фосфат кислотаси асосида қўшалоқ суперфосфат туридаги ўғитлар олиш. Магистрант: С.Мисирова, Илмий раҳбар: доц. Шамшидинов И.....	52
29	Оддий суперфосфатни дондорлаш жараёнини ўрганиш. Магистрант Х.Холбоев Илмий раҳбар проф. Қ.Ғофуров	54
30	Разработка технологии новых видов продуктов из вторичного сырья соковых производств. Магистрант: М.Жуманова, Илмий раҳбар: Ш.Атаханов.....	55
31	Айрим мева-сабзавотларни сақлашнинг асосий хусусиятлари. Магистрант: Д.Зиявитдинов, илмий раҳбар: доц. А.С.Пўлатов.....	56
32	Электр активланган сувдан консервалаш амалиётида фойдаланиш, Магистрант: О.Эргашев, илмий раҳбар: А.Мамажонов.....	58
33	Куруқ-иссиқ иқлим шароитларда бетоннинг физик-механик хусусиятларини ўзгариши. Магистрант: Б.Хасанов, Илмий раҳбар: доц. Б.Ш.Ризаев	60
34	Транспорт иншоотлари яқинида жойлашган бино ва иншоотлардаги тебранишлар даражасининг санитар меъёрлари Магистрант: Ф.М.Маллабоева, Илмий раҳбар: проф. Юлдашев Ш.С.....	62
35	Керамик материалларга қуёш-иссиқлик-кимёвий ишлов беришнинг ўзига хос хусусиятлари. Магистрант: Х.Э.Тожиева, илмий раҳбар: доц. А.Х.Алиязаров.....	64
36	Расчёт трубопроводов на сейсмические воздействия. Магистрант: Ш.Исабоев, Научный руководитель: т.ф.д., доц. П.Матқаримов.....	66
37	Пластинани зўриқиш ҳолатини эластик ва ўзгарувчан юкларда ифода этувчи чегаравий масалани қўйиш алгоритми. Магистрант: А.Исомиддинов илмий раҳбар: доц. М.Олимов.....	68
38	Электрон дарсликларни яратиш босқичлари, Магистрант: Ф.Ирисқулов, илмий раҳбар: доц. С.Ирисқулов.....	70
39	Бир ўлчовли газ-нефть фильтрацияси масалаларини ечиш усуллари ва уларнинг тахлили Магистрант: Н.Ниязова, Илмий раҳбарлар доц. С.Ирисқулов.....	72
40	Электрон ҳисоблаш машиналарининг чидамлик характеристикаларини баҳолаш. Магистрант: И.Нурматов, илмий раҳбар: П.Каримов.....	74
41	Зарбаи тўлқин масалаларини сонли ечиш усуллари ҳақида. Магистрант: Капимов Ойбек, илмий раҳбар: Ё.Тиллабоев.....	76
42	Психологические аспекты использования компьютерных игр в педагогическом процес-	